

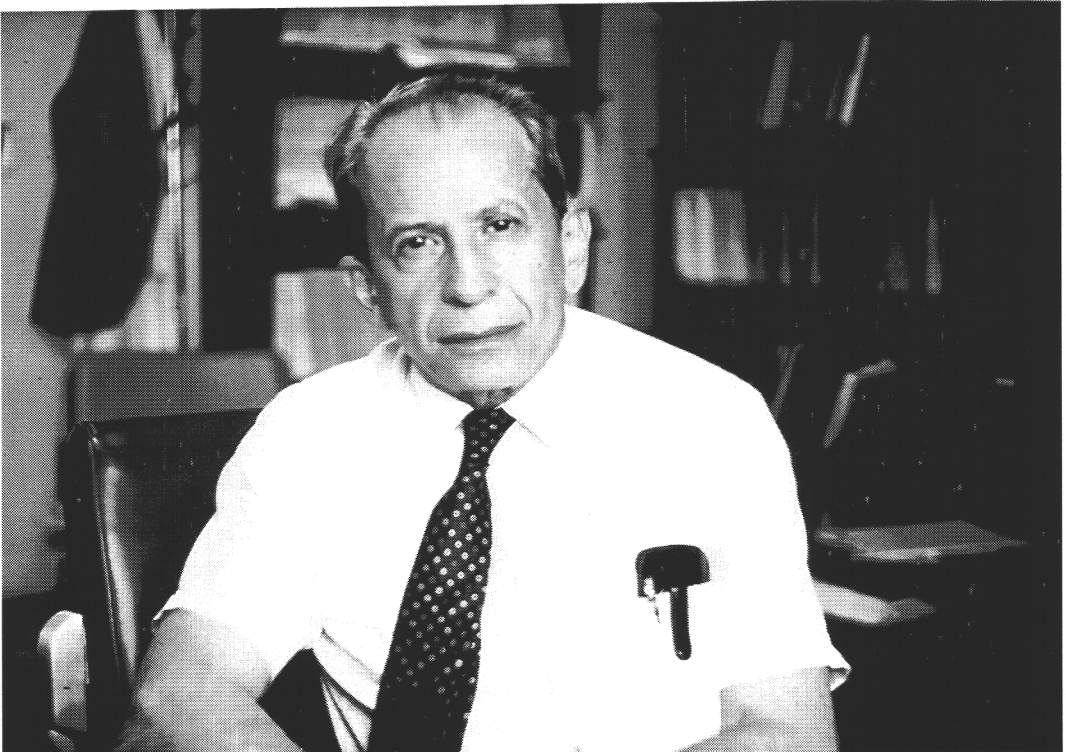
NEUROLOGIAN (NEUROPSYKOLOGIAN) PROFESSORI HAROLD GOODGLASS 1920– 2002

Modernin afasiologian Grand Old Man on poissa. Harold Goodglass kuoli Bostonissa 18. maaliskuuta 81 vuoden ikäisenä. Hän toimi Bostonin afasiatutkimuskeskuksen (Aphasia Research Center (ARC) of Boston University at the Boston VA Medical Center) johtajana lähes 30 vuotta, vuosina 1969–1996.

Harold Goodglass suoritti alemman ja ylemmän korkeakoulututkintonsa syntymäkaupungissaan New Yorkissa, ja väitteli kliinisestä psykologiasta

vuonna 1951 Cincinnatin yliopistossa. Pian tämän jälkeen hänet nimitettiin ensimmäiseksi tohtoritason psykologiksi Framinghamin afasiatutkimuskeskukseen. National Veterans Aphasia Center at Cushing Veterans Administration Hospital Framinghamissa oli yksi kolmesta heti II maailmansodan jälkeen perustetusta amerikkalaisesta afasiatutkimuskeskuksesta. Keskukseen johtajana oli tuolloin neurologi Edwin M. Cole, joka oli työskennellyt Samuel Ortonin kanssa ja jonka keskeisiin tutkimusintresseihin kuuluivat kehitykselliset kielelliset häiriöt. Framinghamin keskus muutti uuteen Boston VA Hospital'iin vuonna 1952. Boston VA Hospital'issa Goodglass toimi kliinisenä psykologina vuosina 1952–1958, ja kliinisen psykologian osaston johtajana vuosina 1966–1969.

Boston VA Hospital'in neurologian ylilääkärinä oli 1950-luvulla tri Fred A. Quadfasel, alkujaan Königsbergistä Itä-Preussista kotoisin oleva

Aphasia Research Center'in johtaja prof. Harold Goodglass työhuoneessaan Boston VA Medical Center'issä. Kevät 1982. Kuva Matti Laine.

neurologi joka oli 1930-luvulla joutunut pakenemaan Saksasta USA:han natsisminvastaisten mielipiteidensä takia. Quadfasel edusti suoraan ”alenevassa polvessa” saksalaisen neurologian ja afasiologian koulukuntaa. Hän oli 1920-luvulla toiminut Berliinin yliopiston neurologian ja psykiatrian professorin Karl Bonhöfferin assistenttina. Bonhöffer oli puolestaan Carl Wernickin tunnetuimpia oppilaita. Afasiologiaan oli Quadfasel perehtynyt työskennellessään Kurt Goldsteinin ja Adhémarr Gelbin neurologian ja psykologian laitoksissa Frankfurt aM:ssa vuosina 1926–1928. Framinghamin ja Bostonin työympäristöissä Goodglass kiinnostui varhain afasiatutkimuksesta ja suoritti kollegoineen 1950-luvun puolivälissä ensimmäisiä kontrolloituja psykolingvistisiä tutkimuksia agrammatismista sekä kategoriaspesifeistä ymmärtämishäiriöistä afasiapotilailla. Vuonna 1958 tuli Boston VA Hospitaliin neurologiksi Norman Geschwind (1926–1984). Quadfaselin rohkaisemana Geschwind aloitti perehtymisen 1800- ja 1900-luvun vaihteen klassisiin neurologisiin teksteihin, ja tämä prosessi johti lopulta Bostonin ”neoklassisen” afasiologisen koulukunnan syntyyn. Goodglass itse mainitsi eräänä tärkeänä impulssina bostonilaiselle afasiologialle kuusiviikkoisen tutkimusseminaarin afasiasta, jonka Geschwind ja hän järjestivät Charles Osgoodin ja John Carrollin aloitteesta vuonna 1958: ”this sort of sent us rolling”. Geschwindin ja Goodglassin aloitteesta syntyi ARC vuonna 1965. Tämä tutkimuskeskus oli aidosti monitieteinen: afasiaa ja siihen kytkeytyviä neurokognitiivisia häiriöitä tutkittiin samanaikaisesti kognitiivis-psykologisesta, lingvistiksesta ja neurologisesta näkökulmasta. Bostonin lisäksi myös Minneapolisissa (Schuell), Chicagossa (Wepman) ja Iowassa (Benton, Spreen) käynnistettiin 1960-luvulla afasian psykolingvistinen ja kvantitatiivinen tutkimus, mutta Bostonin erityispiirteenä oli edellä mainittu ”neoklassismi” joka korosti syndroomapohjaista lähestymistapaa sekä potilaan spesifin oirekuvan ja aivojen toiminnallisen anatomian välisiä yhteyksiä. Geschwindin ja Goodglassin ohella keskeisiä pioneerivaiheen tutkijoita olivat mm. Edith Kaplan (Boston VA Hospital) ja Da-

vis Howes (MIT). Geschwindin saadessa vuonna 1969 nimityksen Harvardin yliopiston neurologian oppituolin haltijaksi tuli Goodglassista ARC:n johtaja aina vuoteen 1996 asti.

ARC:llä oli usean vuosikymmenen ajan erittäin merkittävä rooli afasiatutkimuksessa (mm. neurolingvistisen agrammatismitutkimuksen käynnistyminen 1970-luvulla), kliinisten diagnoosi- ja terapiakäytäntöjen kehittämisessä (mm. Goodglassin & Kaplanin Boston Diagnostic Aphasia Examination joka on länsimaissa eniten käytetty afasiatestistö, Boston Naming Test, Boston Assessment of Severe Aphasia, Edith Kaplanin kehittämä Process-Oriented Approach to Neuropsychological Assessment; kuntoutusmenetelmistä mm. Melodic Intonation Therapy, Visual Action Therapy, Helm Elicited Program for Syntax Stimulation), sekä neurologien, neuropsykologien ja psykolingvistien koulutuksessa. ARC:n vaikutus afasiologian maailmanlaajuiseen kehitykseen on ollut suuri myös keskuksen kansainvälisyyden takia: sinne on tullut vierailevia tutkijoita ympäri maailmaa.

Harold Goodglassin panos afasiatutkimukseen on huomattava: yli 130 julkaisua ja useita kirjoja, mm. Goodglassin & Kaplanin ”The Assessment of Aphasia and Related Disorders” (1972 ja uudet versiot 1983 sekä 2001), Goodglassin & Wingfieldin toimittama ”Anomia” (1997) sekä monografia ”Understanding Aphasia” (1997). Goodglassin tieteellinen työ oli laaja-alaista ulottuen häiriintyneiden ja normaalien kielellisten prosessien tutkimuksesta afasian liitännäishäiriöihin, lateraliteettiin ja neuropsykologian historiaan. Hänen keskeisimmät tutkimusintressinsä liittyivät mentaalisen leksikon ja morfosyntaksin häiriöihin. Tutkimustyöstä hän ei jäänyt milloinkaan eläkkeelle vaan jatkoi sitä menestyksellisesti kuolemaansa saakka.

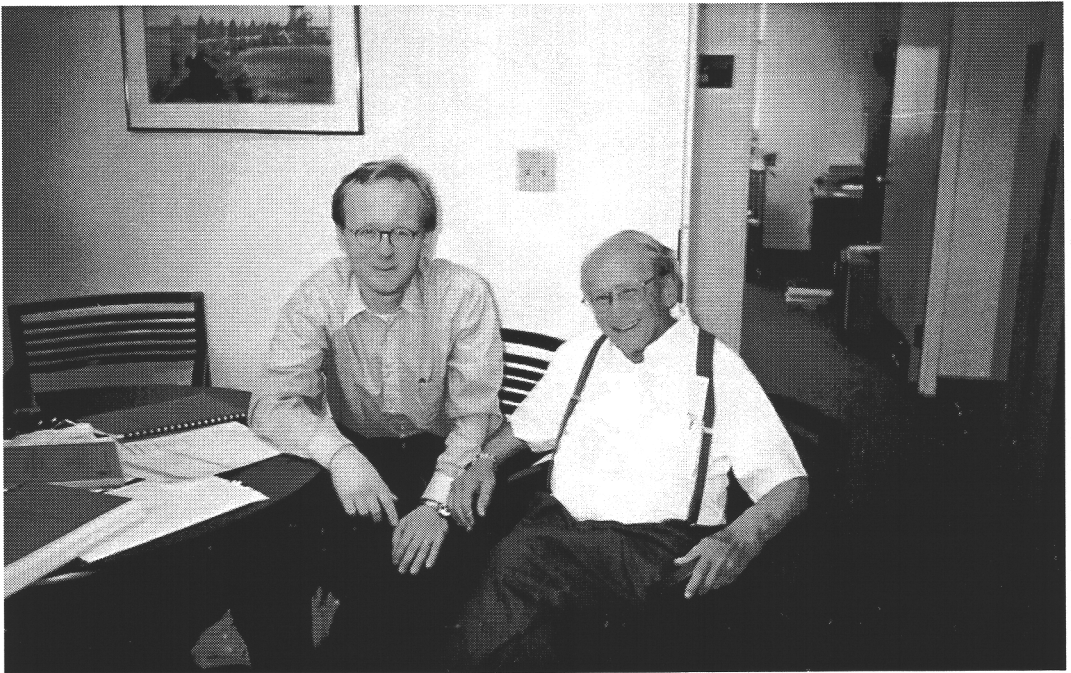
Omakohtaiset muistikuvani ARC:stä liittyvät lukuvuoteen 1981–1982, jolloin olin tuoreena filosofian kandidaattina stipendiaattina USA:ssa. Toimin tällöin Harold Goodglassin sekä toisen edesmenneen tutkijan, Nelson Buttersin, tutkimusapulaisena. Goodglassin alaisena keräsin potilasaineistoa syntaksin ymmärtämishäiriöitä käsittelevään tutkimushankkeeseen. ARC ja sen in-

nostava ilmapiiri teki nuoreen tutkijanalkuun unohtumattoman vaikutelman: laaja tutkijayhteisö työskentelemässä afasiologian ja neuropsykologisen tutkimuksen parissa, vilkas seminaari- ja luentotoiminta, viikoittaiset potilasmeetingit joissa sai seurata mm. Goodglassin, Geschwindin ja Howesin työskentelyä potilaan kanssa (olen harvoin ollut yhtä hermostunut kuin esitellessäni pari kertaa potilaan neuropsykologisia tutkimustuloksia Geschwindin edessä – hänet tunnettiin myös veitsenterävistä kommentistaan). Olin tullut tekemään krooniseen alkoholismiin liittyvää neuropsykologista tutkimusta Bostoniin (sekin työ tuli tehdyksi lisensiaattitututkielmaksi asti Buttersin tehokkaassa ohjauksessa), mutta perehtyminen aivoperäisiin kielihäiriöihin avasi kokonaan uuden ja vangitsevan maailman, joka sittemmin on määrittänyt oman tutkimusurani.

Harold Goodglass oli nuoren stipendiaatin silmin ihanteellinen esimies: auktoriteettiaan pehmeällä tavalla käyttävä, opiskelijaa tarkkaavaisesti kuunteleva, auttava ja ohjaava. Hänen tietomääränsä ja kokemuksensa aivoperäisistä kielellisistä häiriöistä oli valtaisa, ja hän oli valmis jakamaan tietonsa muiden kanssa. Ilman hänen kärsivällistä apuaan olisimme tuskin saaneet vietyä läpi Bostonin diagnostisen afasiatelistön normeeraus- ja sovitustyötä suomen kielelle. Empatia, toisen ihmisen kunnioittaminen ja hyväntahtoinen huumori leimasivat myös hänen työskentelyään afasiaosaston potilaiden kanssa, joiden luottamuksen hän sai helposti hankittua. Olen hyvin kiitollinen siitä, että sain olla Haroldin oppilaana, ja saman kokemuksen jakavat ympäri maailman monet muut tutkijat ja tutkijanalat, jotka ovat olleet työskentelemässä ARC:ssä.

KIRJOITTAJA

Matti Laine, professori, Åbo Akademi, Psykologiska Institutionen, Nunnegatan 4, 20500 Åbo; matti.laine@abo.fi

Prof. Harold Goodglass ja kirjoittaja keskustelemassa Bostonin afasiatelistön suomenkielisestä versiosta (1997) sekä tuolloin viimeistelyvaiheessa olleesta alkuperäisen testin kolmannesta versiosta. Harold Goodglass Aphasia Research Center, Boston VA Medical Center, kevät 1999.